ПЛАН ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ЖИВОТНА СРЕДИНА И СОЦИЈАЛНИ АСПЕКТИ
ЗА ПРОЕКТОТ “ПРОМОЦИЈА НА ЧАРШИСКИ ТУРИЗАМ ВО ОПШТИНА ЧАИР“

ОПШТИНА ЧАИР

Скопје, Мај 2018

Вовед

Проектот за локална и регионална конкурентност (ПЛРК) е четиригодишна инвестициска операција, поддржана од Европска Унија и ги користи средствата од ИПА 2 и наменета за конкуренција и иновација во Македонија. ПЛРК е менаџиран како Хибрид Труст Фунд и составен од четири компоненти, и спроведуван од Светска Банка и Влада на Македонија. Проектот ќе обезбеди финансиски инвестиции и градење на капацитет со цел поддршка на секторски раст, инвестирање во дестинации и развој на специфична дестинација. На регионално и локално ниво, Проектот ќе подржува избрани туристички дестинации во земјата преку една комбинација на техничка подршка со цел подобрување на менаџирањето на дестинацијата, инвестирање во инфраструктурата и инвестиции во иновации. Инвестициите ќе се реализираат преку шема на грант за засегнати страни на регионален туризм како што се општините, институциите, НВО и приватен сектор.

Овој План за менаџирање на животна средина и социјална заштита (ПМЖС) вклучувајќи го и Планот за менаџирање на културно наследство е изготвен за предвидените активности во рамките на проектот Промоција на туризмот во Стара Чаршија во Општина Чаир. ПУЖСА претставува опис на проектот, технички детали, подрачјето и локацијата, врз основа на кои ги оценува ризиците за животна и социјална средина како и ризиците поврзани со неподвижно културно наследство. Имплементацијата на мерките за ублажување и мониторинг кои ги идентификуваат утврдените ризици и прашања во ПУЖСА е задолжително.

1.Промоција на чаршиски туризам во Општина Чаир

ССЧ која е во рамките на Општина Чаир, се наоѓа во центарот на Скопје, главниот град на Република Македонија, кој во нашата држава е категоризиран како туристичко место од врвна категорија согласно критериумите на атрактивност за туристичка посетеност. Стара Чаршија со своето културно, историско и духовно наследство кое потекнува уште од 12 век, претставува голем развоен туристички потенцијал за општината како и за градот Скопје.

Врз основа на типолошките карактеристики, Стара Чаршија е категоризирана како комплексна чаршија со средновечен ориентален карактер. Во рамките на Стара Чаршија постојат голем број на профални и сакрални монументални објекти и е една од најголемите чаршии во Балканот. Поради својата важност и вредност, Стара Скопска Чаршија е заштитена како културен објект со одлука на Управа за заштита на културни објекти. Поради критериумите кои ги исполнува како што се документација, старост, различност и интегритет, Стара Чаршија е категоризирана како културно наследство од посебно значење. Законот за заштита на Стара Чаршија спречува активности и влијаниа кои можаат да ги оштетат и деградираат културните објекти и обезбедува презервација на нејзините историски и културни вредности.

ССЧ ги исполнува сите основи според кои се дефинира одредницата „туристичко место“: таа е атрактивна (со богатството на своите културно-историски споменици и мноштвото угостителски и продажни капацитети); таа поседува комуникативност (бидејќи има пешачка и сообраќајна пристапност); и, конечно, има висока рецептивност (бидејќи самата располага или во нејзина близина има објекти за сместување и голем број други објекти кои нудат неопходни услуги за туристите).

Актуелната состојба на Стара Чаршија која е исто така потврдена и во програмата за ревитализација на Стара Чаршија, поради бесправни ископи за различни видови на интервенции од корисниците на единечни објекти во чаршијата, партерот на уличните мрежи и другите отворени површини е во исклучителна деградирана состојба.
Фасадата и витрината кај голем број на дуќани се дотраени или во заменети со витрини од ПВЦ материја и алумин и со тоа го нарушиле автетичниот лик на Старата Чаршија.
Поради гореспоменатите причини, Општина Чаир предвидува санација на дел од калдрмата во главната улица Бит Пазарска и конзервација на постоечките фасади и витрини на објектите во Стара Чаршија преку замена на витрините и вратите и поставување на натпис на дуќанот и во согласност со член 7 од Законот за заштита на Стара Чаршија. Реализација на активностите на под проектот преку замена на витрините и вратите и поставување на натпис на дуќанот што ќе придонесе кон зголемување на атракцијата на Старата Чаршија како туристичка дестинација како и поголем социо економски развој на туристичките оператори и занаетчии во Стара Чаршија.

2. Планирани активности

Општина Чаир планира активности за санација и замена на оштетената калдрма во главната улица Бит Пазарска како и замена на постоечките витрини на дуќаните во Стара Чаршија. Проектот предивдивуа употреба на природен камен за калдрмата и ист како постоечкиот камен за калдрма. Каменот треба да биде со дебелина од 10 до 20см, во зависност од местоположбата на рекострукцијата. Каменот треба да биде I категорија и без пукнатини. За замена на посточките витрини, конзерваторските услови издадени од Национална Установа Конзерваторски Центар предвидуваат употреба на масивно дрво кој нема да влијае во деформација на дрвото. При изработка на столаријата, процентот на влага во дрвото не смее да биде над 11%.
Вкупната површина на санација на калдрмата е 2240 m².

Слика1 Графички приказ на калдрма

Слика 2 Постоечка состојба на калдрмата

Предвидените активности за замена на старите витрини вклучуваат:

1. Замена на старите прозори со метални и алумински профили со нови дрвени профили според прописите и законите за Стара Чаршија
2. Поставување на натпис на дуќаните
3. Поставување на жардиниери околу дуќаните
4. Поставување на ќепенци кај дуќаните

Треба да се напомене дека дуќаните се одредени врз основа на нивната деградирачка состојба како и изразување на интерес на сопствениците или кирациите за менување на излозите.

Слика 3 Постоечка состојба на дуќаните

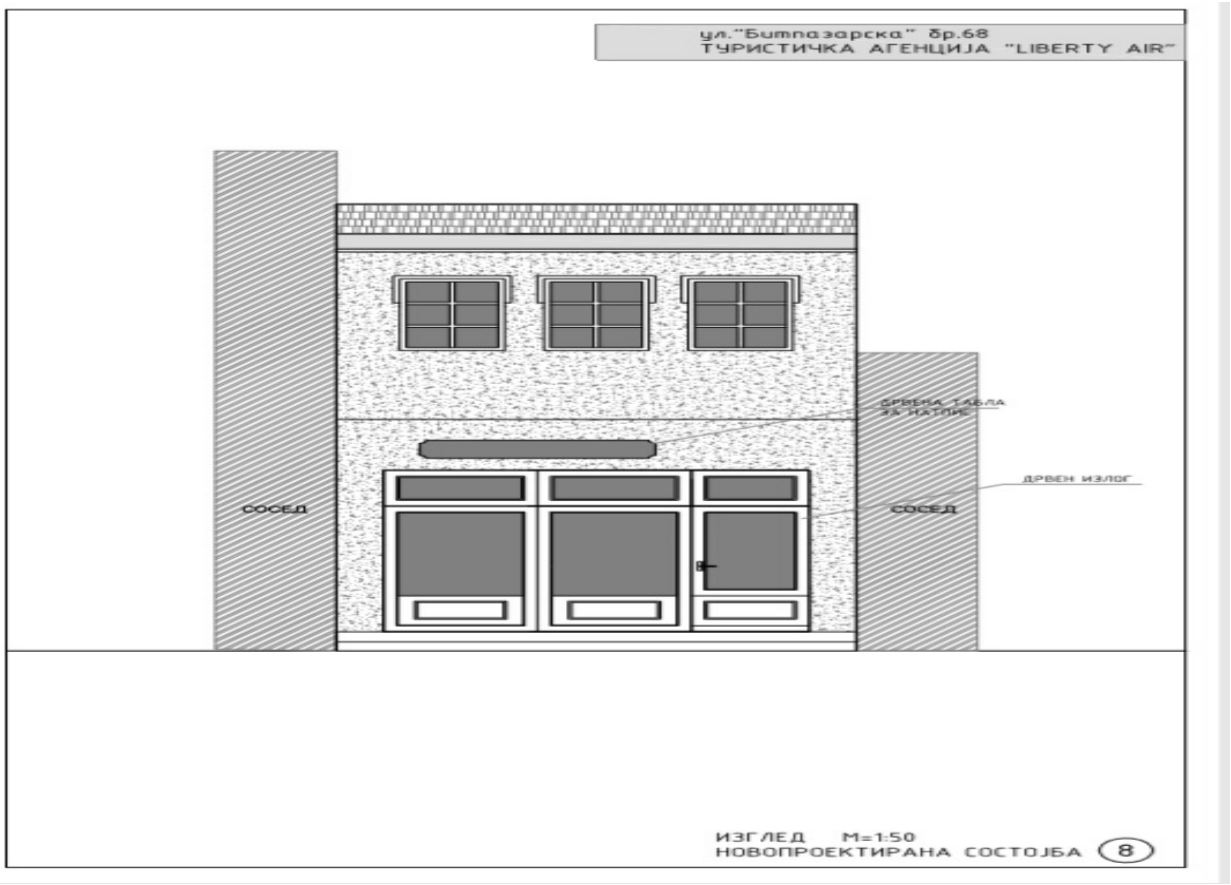

Слика 4 Планирана состојба

Покрај овие активности, главна активност ќе биде виртуелизација на културните знаменитости во Чаршијата. Тоа треба да биде направено преку воведување на софтверски апликации за дигитални платформи што ќе ги привлече и младите кои користат слични алатки и ќе ја направи Чаршијата уште поголема туристичка атракција. За време на сите активности, Општината ќе ги гради капацитетите на туристичките актери во Чаршијата, ќе ги унапредува односите со останатите чаршии во Балканот, со цел да стана чаршиски центар на Балканот.

<u>Локација на активностите</u>

Стара Чаршија, со Законот за заштита на Стара Чаршија е прогласена ка културно наследство од посебно значење (Сл. Весник на РМ. 130/08 и 179/10). Законот за прогласување на Стара Чаршија како културно наследство од посебно значење овозможува заштита на историски, уметнички, архитектонски, урбани, етнолошки, социолошки и други научни и културни вредности како и другите карактеристике на Старата Чаршија како на пр. веродостојноста, интегритетот, диверзитетот и др.

Стара Скопска Чаршија е најголема Чаршија во Балканот надвор од Истанбул. Лоцирана на источниот брег на реката Вардар, таа била градски центар за трговија уште од 12 век, а нејзинииот врб го достигнала за врема на османлиското владеење во Балканот. Како доказ за тоа се многубројните објекти кои биле лоцирани во старата чаршија како што се џамиите, неколкуте анови, и други турски објекти. Иако исламската архитектура доминира во чаршијата, сепак постојат и неколку цркви. Археолошките докази пронајдени на тврдината Кале сугерираат дека Старата скопска чаршија била населена уште во 4.000

година п.н.е., додека првите историските записи укажуваат на тоа дека за прв пат чаршијата била населена во 6 век п.н.е. од страна на Пајонците. Во 6 век п.н.е византискиот император Јустинијан I ја изградил тврдината Кале на еден рид, од кој подоцна почнува да се простира скопската чаршија. Областа станува главен трговски центар во 12-от век.

Во 1392 год., Македонија била освоена од страна на отоманските Турци кои го именувале Скопје како Üsküp. За време на османлиското владеење, чаршијата го достигнува својот врв и се здобива со големо значење при што станува еден од најважните економски центри. Градот набрзо станува место во кое доминирало муслиманското население кое придонело за обликувањето на неговиот изглед во тој период преку градење на многубројни објекти како што се многубројните џамии, анови, амами и други исламски градби кои се јавувале во градот.

Прогласување на Стара Чаршија како културно наследство од посебно значење е во општ интерес на Република Македонија. Со цел на заштита, регулирање и ревитализација на Стара Чаршија, Општина Чаир и Центар усвојуваат детални урбанистички планови за заштитените подрачја.

Во рамките на Стара Чаршија постојат повеќе сакрални и профански објекти како индивидуални неподвижно културно наследство во согласност со Законот за заштита на културно наследство. Меѓутоа, ниеден од овие објекти не се наоѓа во близина на планираните активности.

Во слика 4 со црвена боја се прикажани дуќаните предвидени за замена на витрина. Во прилог на ПМЖС како Анекс 1 даден и детален План за менеџирање на културно наследство за под проектот на Општина Чаир.

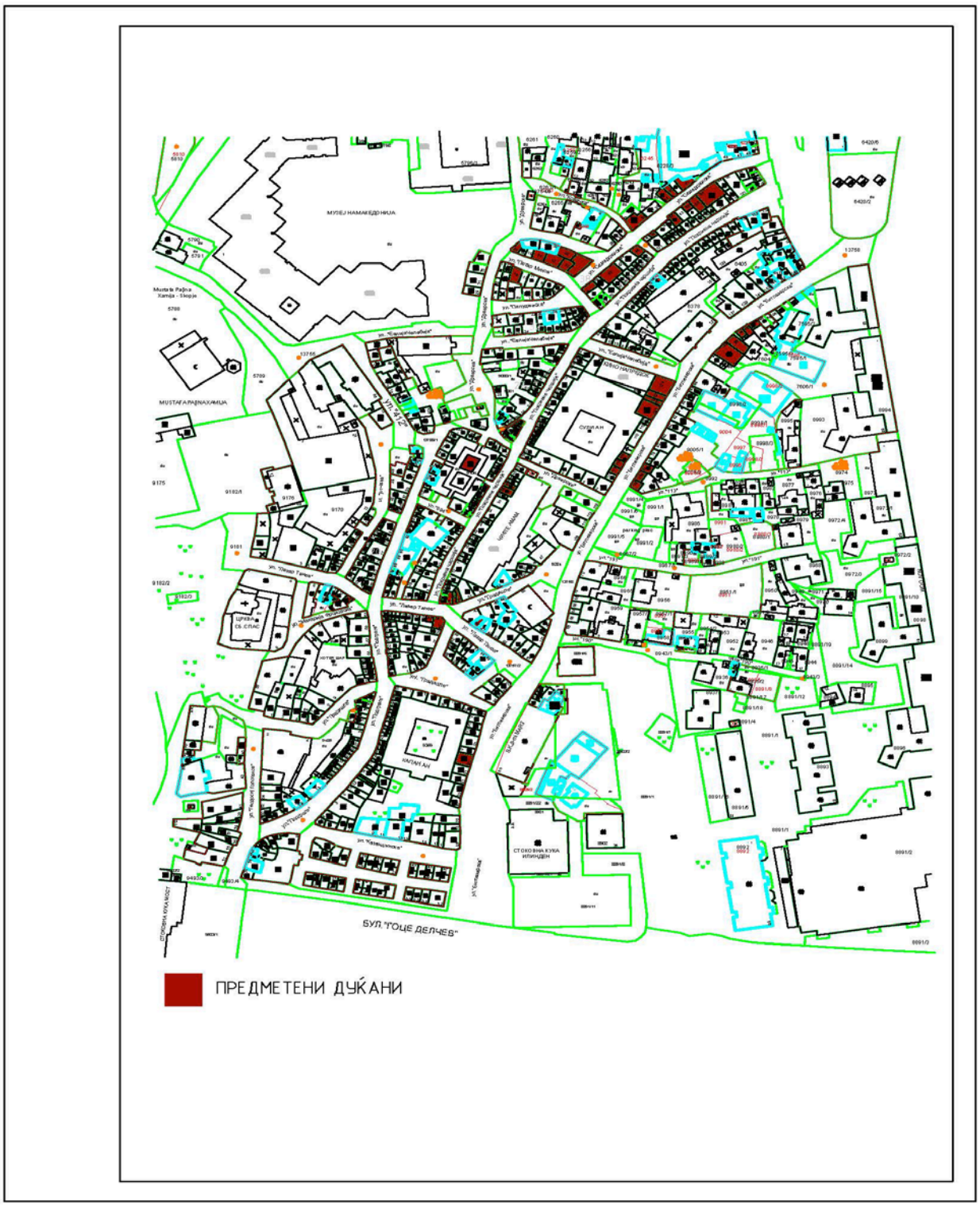

Слика 4 Локација на дуќаните во Стара Чаршија (дуќаните предвидени за санација се прикажани во црвена боја)

2. Опсегот и целта на ПМЖС и Планот за менаџирање на културно наследство, Институционална рамка

ПМЖС е изготвен за предвидените активности во рамките на под проектот на Општина Чаир Промоција на чаршиски туризм во Општина Чаир. ПМЖС и Планот за менаџирање на културно наследство соддржи опис на проектот, технички детали, опсег и локација, врз основа на кои се оценети и ризиците за животна и социјална средина. ПМЖС и Планот за менаџирање на културно наследство ги идентификуваат оддржливите и ефективни мерки кои можаат да ги редуцираат потенцијалните негативни влијаниа до прифатливо ниво врз животна и социјална средина и врз културното наследство. Имплементација на мерките за ублажување врз идентификуваните ризици и прашање е задолжително.
ПМЖС се состои од збирка на институционални мерки за ублажување и мониторирање во текот на реализација на активностите со цел да се елиминираат негативните влијаниа врз животна и социјална средина, или нивно намалување до прифатливо ниво. Планот, исто така вклучува и потребни активности за имплементирање на овие мерки.
ПМЖС дава опис со технички детали за секоја мерка за ублажување, вклучувајќи го и видот на влијанието заедно со скици, опис на опрема и процедури за дејствување, како и потенцијални соодветни влијаниа, оценувања врз животната средина на овие мерки и обезбедува врска со други планови за ублажување задолжителни за проектот (Планот за менаџирање на културно наследство за под проектот Промоција на чаршиски туризм во Општина Чаир е во прилог како Анекс 1 на овој ПМЖС.

Процедура за оценка на влијание врз животна средина за развој на проектот
Процедурата за оценка на влијанието врз животна средина е пропишано во Законот за животна средина, Сл. Весник бр. 53/05, 81/05 24/07, 159/08 и 83/09; 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 163/13, 42/14, 129/15 и 39/16 (Поглавје XI/Член 76-94) и каде директивите на ЕУ врз оценките за влијанието врз животна средина се ставени (Директива 85/337 EEC, 97/11/EC, 2003/35/EC и 2009/31/EC).
Процедурата почнува кога инвеститорот (Предлагач на Проектот) кој има намера да реализира проект, доставува Писмо за намера во пишана и електронска верзија до Министерство за Животна средина и просторно планирање (МЖСПП – Сектор за животна средина), одговорна за комплетна процедура. Сектор за животна средина е должна да дава мислење во врска со предметот дали е потребно или не изготвување на Елаборат за животна средина, Оценка за животна средина.
Процедурата за проверка е етапа во која МЖСПП одлучува дали е потребен Елабората за животна средина или Оцена за животна средина за одреден проект. За развој на проекти кои не се во списокот на проекти за кои е потребен Оцена на животна средина (мали проекти), за овие проекти е потребно изготвување на “Извештај за влијание на животна средина – Елаборат“ (применливо за проекти од Б категорија под процедура за Оценка на Животна средина ОП 4.0.1 од Светска Банка).

Национална процедура за оценка на животна средина за мали проекти
Во текот на етапата за проверка на Процедурата за оценка на влијанието на животна средина, во случај на одлука дека нема потреба за Процедурата за оценка на влијанието на животна средина, инвеститорот треба да изготвува Извештај за оценка на влијанието за животна средина – Елаборат. Оваа процедура е задолжителна за мали проекти (пр. Реконструкција на локални улици, изградба на системи водоснабдување, канализација, и

др) кои предизвикуваат кратко трајни и минорни негативни влијание врз животната средина.

Постојат два Правилника за изготвување на Извештај за оценка на влијание за животна средина – Елаборат за мали проекти:

- Правилник за список на проекти за кои треба да се изготви Извештај за оценка на влијание на животна средина од страна на инвеститорот и Извештајот треба да се усвои од Министерството за животна средина и просторно планирање (Сл. Весник бр. 36/12);
- Правилник за список на проекти за кои треба да се изготви Извештај за оценка на влијание на животна средина од страна на инвеститорот и Извештајот треба да се усвои од градоначалникот на општина или од градоначалникот на Град Скопје (Сл. Весник бр. 32/12)

Содржината на Извештајот за оценка на влијание на животна средина – Елаборат треба да биде во согласност со Правилникот за формата и содржината на Извештајот и со процедурите за усвојување на Извештајот за оценка на влијанието за животна средина (Сл. Весник на РМ, бр. 12/132).

Извештајот за ОВЖС – Елаборатот ги соддрува главните карактеристике на активностите, главните негативни и позитивни влијаниа врз животната средина. Едноставната Програма за заштита на животната средина се состои од мерки за спречување, ублажување и компензирање на негативните влијаниа врз сите елементи на животната средина кои треба да се развиваат во согласност со националната легислатива и меѓународните практики за животна средина. Во текот на изготвување и усвојување на Извештајот за ОВЖС – Елаборат нема потреба за јавна дебата.

Список на регулатива и документи за предложените мерки за менаџирање на животна средина

1. Закон за животна средина (“Службен Весник на РМ“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13,42/14, 44/15, 129/15 и 39/16);
2. Закон за управување со отпад (“Службен Весник на РМ“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 134/08, 82/09, 124/10, 09/11, 47/11, 51/11, 163/11, 123/12, 147/13, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 39/16 и 63/16);
3. Закон за заштита од бучава во животната средина (“Службен Весник на РМ“ бр. 79/07, 124/10, 47/11 и 163/13);
4. Закон за квалитет на амбиентен воздух (“Службен Весник на РМ“ бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11, 59/12, 100/12, 4/13 и 10/15);
5. Закон за заштита на природата („Службен Весник на РМ“ бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 41/14, 146/15, 39/16 и 63/16);
6. Закон за управување со пакување и отпад од пакување (“Службен Весник на РМ“ бр. 161/09, 17/11, 47/11, 136/11, 6/12, 39/12, 9/13 и 39/16);
7. Закон за безбедност и здравје на РМ (Сл. Весник на РМ“, бр. .92/07, 136/11, 23/13 ,25/13 137/13, 164/13, 158/14, 15/15, 129/15 и 192/15)
8. Закон за води (“Службен Весник на РМ“ бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/12, 23/13, 163/13, 180/14 и 146/15);
9. Закон за градење (“Службен Весник на РМ“ бр. 130/09, 124/10, 18/11, 36/11, 54/11, 59/11, 13/12, 144/12, 79/13, 137/13, 163/13, 27/14, 28/14, 42/14, 44/15, 129/15 и 39/16)
10. Закон за заштита и безбедност на работно место (“Службен Весник на РМ“ бр. 92/07, 136/11, 23/13 и 25/13)

11. Закон за заштита на културното наследство (“Службен Весник на РМ“ бр. 20/04, 71/04, 115/07, 18/11, 148/11, 23/13, 137/13, 164/13, 38/14, 44/14, 199/14 и 154/15);
12. Закон за прогласување на Стара Чаршија како културно наследство од посебно значење (“Службен Весник на РМ“, бр. 130/08).

За повеќе детали за заштита на културно наследство на Стара Чаршија, види во План за менаџирање на културно наследство.

Политики на Светска Банка – Категорија на животна средина

ОП. 4.01 Оценка на животна средина

ПЛРК е поддржан од Европска Унија и заеднички спроведуван од Кабинет на заменикот претседател на владата за економски прашања, како агенција за спроведување на фондот и Светска Банка. ПЛРК е категоризирано како проект од Б категорија, подразбирајќи дека одредено ниво на негативно влијание може да се очекува како резултат на спроведувањето, но ниедно од нив како значајно и долго трајно. Како резултат на оваа класификација е активирано ОП 4.01 Оценка на животна средина. Според ова, КЗПВЕП изготвуваше Рамка за управување со животната средина и социјалните аспекти (РУЖССА) како водиќ за животна средина за под проектите поддржани од грант шема Компонента 3, и да ги дефинира процедурат за проверка и оценка на животна средина. Сите активности на проектот (и на под-проектите) треба да се спроведуваат во согласност со РУЖССА, политиките на Светска Банка како и процедурите и националната регулатива (најригорзните преовладуваат).

Предложениот под-проект е класифициран како категорија Б поради фактот дека земајќи во предвид неговата природ, големина и локација, како и карактеристике, неговите потенцијални негативни влијаниа врз животната средина се помалку негативни од тие од категорија А. Овие влијание се специфични за локацијата; неколку од ови се неповратни; и во повеќе случаи мерките за ублажување може да се дизајнираат по спремни отколку тие од под-проектите од А категорија. Опсегот на ОЖС за под-проект од Б категорија може да се разликува од еден под-проект до друг под-проект. Во овој случај, ОЖС ги испитува негативните и позитивните влијаниа на под-проектот и препорачува потребни мерки за спречување, минимизирање, ублажување или компензирање за негативните влијаниа.

Категорија задолжува ОЖС за оценка на секое потенцијално негативно влијание поврзано се предложениот под-проект, идентификување на потенцијални можности за подобрување на животна средина и мерки потребни за спречување, минимизирање и ублажување на негативните влијаниа. Опсегот и форматот на ОЖС ќе варира во зависност од под-проектот, но типично ќе биде помал од Оцена на влијание на животна средина, обично во форма на РУЖССА. Опсегот на РУЖССА е дефиниран во анексот Д од РУЖССА.

За под-проектите од категорија Б+, корисникот/добитникот е одговорен за изготвување на а) комплетен ОВЖС (во зависност од мислењето добиено од одговорната институција (локална или национална) со РУЖССА или в) еден пред ОВЖС (едноставна форма на ОВЖС – извештај за проверкс) со РУЖССА кој вклучува, по потреба, редуциран опсег на ОВЖС, кој бара краток опис на влијаниата и одредувајќи ги добро дефинираните мерки за ублажување и усвојувајќи ги прифатените практики за делување и мониторирање. Трошоците за мерките за ублажување ќе бидат вклучени во ОВЖС или РУЖССА и инкорпорирани ви физибилиту студи и подоцна во предмер пресметката.

Изготвениот документ за ОЖС, во зависност од мислењето од одговорната институција (МЖСПП), ќе вклучува и анекс на РУЖСС подготвен според ОП 4.01 од Светска Банка.

ОП/БП 4.11 Физички Културни Ресурси

Политиката за Физички културни ресурси се активира кога под-проектите во под-Компонентата 3-Инфраструктура, потенцијално вклучуваат проекти со директно или индиректно влијание над неподвижните културни ресурси.

За под-проектите до ја активираат оваа политика, треба да се изготвува План за менаџирање на активностите за културно наследство. Овој план маже да биде дел на РУЖССА или ОВЖС.

Оваа практика се осврнува на физичките културни ресурси, кои се дефинирани како подвижни или неподвижни објекти, структури, групи на структури, кои имаат археолошко, палеонтолошко, историско, архитектонско, религиозно, естетско или културна важност. Физички културни ресурси можаат да бидат над или под земја или под вода. Нивната културна важност може да биде од локално, регионално или национално ниво или во рамките на меѓународната заедница. Физичките културни ресурси се значајни како извори на вредни научни и историски информации, како вредност за економски и социјален развој и како интегрален дел на културен идентитет.

Повеќето од физичките културни ресурси се туристички атракции и можно е дека дел од нив се локации каде потенцијалните проекти под компонентата 3 од ПЛРК може да се спроведуваат.

Институционални мерки

Општина Чаир е една од десетте општина на Град Скопје – главен град на Република Македонија. Иако според површина, најмала општина во Скопје, Чаир припаѓа во групата со висок број на населението. Општината е формирана во 1976 година според Законот за територијална поделба на Република Македонија, но со новиот Закон за територијална поделба од 2005 година, границите на општината значително се намалени. Сега покрива површина од 3.5 км². Вкупнота население на општината изнесува 64,773 и претставува 3.2% од вкупното население на Република Македонија. Густината на населението е 18,401 жители во 1 км². Општината е мултиетничко и мултикултурно. Мнозинството на населението е албанско потекло, следено од македонско, турско и др. Според Законот за Децентрализација на Република Македонија, општините се одговорни за урбано планирање, заштита на животна средина, економски развој, култура, социјална заштита, образование, и др.

Визија на Општина Чаир е отворена општина со автетични мултикултурни вредности и партнерство кој обезбедуваат развој и квалитет на животот на сите граѓани.

Мисија на општината е – отворена за младите, ефикасен и инспиративен партнер во функција на поставување на модерни стандарди.

Во рамките на администрацијата, Општина Чаир има вработено овластен инспектор за животна средина кој е одговорен за мониторирање и заштита на животна средина и менаџирање со отпадот. Инспекторот за животна средина активно ќе учествува во проектот, компонента заштита на културно наследства на Стара Чаршија.

Според Законот за прогласување на Стара Чаршија како културно наследство од посебно значење, за секоја активност во Стара Чаршија во врска со замена на прозори, врати и санација на калдрма, Министерство за Култура треба да издава одобрение врз основа на претходно мислење од Национална Институција Конзерваторски Центар – Скопје. Националната Институција Конзерваторски Центар има издадено позитвно мислење и доставила до Министерсто за Култура за одобрение.

Цел на Планот за управување со животна средина и План за управување со културно наследство / Јавно објавување и консултации со јавност

Целта на Планот за управување со животната средина за проектот „ Промоција на чаршиски туризам во општина Чаир “ е навремено да ги идентификува влијанијата врз животната средина кои ќе произлезат од реализација на предвидените проектни активности за чие ублажување односно минимизирање се предложени мерки за заштита на животната средина и временски период на реализација на мерките, со одговорни лица за спроведување на Планот и предвидени трошоци.

Подготвениот План за управување со животната средина вклучително и Планот за управување со работи од културното наследство за предложениот под- проект ќе биде дел од Договорот со Изведувачот кој е должен да ги спроведува предвидените мерки согласно Планот за ублажување. Надзорниот инженер има обврска да го набљудува и оценува спроведувањето на предложените мерки согласно Планот за следење и да ги известува инвеститорите и Проектната канцеларија (Општина Чаир и Проектот за локална и регионална конкурентност/ПЛРК).

Јавноста ќе биде вклучена во постапката за оценка на влијанието на проектот преку организирање на јавна расправа во просториите на Општина Чаир. Планот за управување со животната средина за под- проектот ќе биде достапен во печатена форма во просториите на Општина Чаир и ПЛРК/КЗПВРМЕП и ќе биде објавен на веб страните на ПЛРК, Агенција за промовирање и поддршка на туризмот и веб страната на Опѓтина Чаир каде ќе биде достапна за јавноста во период од 14 дена. За консултирање со јавноста, печатена форма ќе биде достапна во просториите на Општина Чаир. Заедно со ПУЖС ќе биде и јавен повик за учество во јавна дебата на состанокот (со време и место). Состанокот за јавна дебата ќе биде организирано при крај на периодот на консултации. Активно, Апликантот ќе информира и ќе ги повикува засегнатите страни вклучувајќи ги локалните НВО, засегнатите заедници и со соодветни средства. Ќе биде назначено контакт лице кое ќе ги собира коментарите во однос на Планот за управување со животната средина I и Планот за управување со работи од културното наследство доставени во текот на периодот за јавен увид во Плановите, како и за време на одржувањето на јавната расправа и истите ќе ги вклучи во Извештај од одржаната јавна расправа кој ќе биде дел од Планот. На тој начин ќе се овозможи достапност на коментарите до апликантите и земање на релевантните коментари во предвид и вградување на одговорите по коментари и забелешки во финалниот План за управување со животната средина и и Планот за управување со работи од културното наследство.

3. Влијанија врз животната средина и културното наследство

Во рамките на проектот “Промоција на чаршиски туризм во општина Чаир“потенцијалните ризици и негативни влијаниа се одредени:

Ризици и влијаниа врз животната средина и безбедноста на работно место

Можни споредни ефекти/влијаниа во околната животна средина и негативни здравствени ефекти може да се појават како резултат на:

Неадекватно управување со отпадот и ненавремено собирање и транспорт на отпадот како и создавање и управување на различни видови на отпад (градежен отпад, дрво, метал, пластика, стакло, опасен отпад – боја и остатоци од лак, масло, и др.)
Овие ефекти се локални (со можност регионални во зависност од управувањето и локацијата за завршно транспортирање/доработка), ограничени со локацијата за санација на надворешниот изглед на дуќаните и санација на калдрмата во главната улица на Стара Чаршија и ограничени со периодот за санација, без можност за долготраен ефект и со повторување на истите.
Некои пречки се очекуваат од зголемувањето на нивото на бучавата поради локација на дуќаните и улицата за пешаци (во урбано подрачје) и поради природата на активностите за санација како на пример:

- замена на оштетена калдрма со нова автетична калдрма,
- замена на ПВЦ и метални профили на прозори и врати од дуќаните со нови профили од дрво,
- транспорт на материјали (калдрма, врати и прозори),
- транспорт на отпад од локацијата во рамките на Стара Чаршија.

Можни негативни ефекти врз ***здравјето и безбедноста*** на работниците, корисниците и населението поради:

- локација на дуќаните во Стара Чаршија
- непочитување на националните процедури за безбедност и здравје
- непочитување на локални процедури за безбедност
- зголемено ниво на бучава
- зголемено ниво на прашина
- зголемено ниво на загадување на воздухот

Овие ефекти се локални и ограничени со периодот предвиден за спроведување на активностите.
Поради непочитување на процедурите за работа и безбедност, постои можност за негативни ефекти врз здравјето и безбедноста на работниците. Овие ефекти се локални и ограничени со локацијата за санација на дуќаните и санација на калдрмата во главната улица и ограничени со периодот на санацијата без можност за долготраен ефект и повторување.
Во текот на санација на калдрмата во главната улица и санација на надворешниот изглед на дуќаните (замена на ПВЦ и метални профили со автетични дрвени профили) можно е генерирање на одредена **количина на прашина**. Овие ефекти се локални и ограничени со локацијата за санација на дуќаните и санација на калдрмата во главната улица и ограничени со периодот на санацијата без можност за долготраен ефект и повторување.

Социјални влијаниа

Проектот ќе овозможи општ развој на заедницата во Стара Чаршија. Подобрувањето на инфраструктурата и конзервација на автотичноста на Стара Чаршија ќе го зголеми бројот на домашни и странски туристи во регионот и ќе овозможи и размена на различни културни традиции и искуства меѓу луѓето кои работат и живеат во Старата Чаршија и туристите.
За реализација на активностите на проектот нема да се купи земја или преобразување на сегашна употреба на земја или на објекти.

Поради локација на дуќаните и главната улица за пешаци (урбано подрачје во центарот на Град Скопје) во текот на изведба на предвидените активности можно е појава на потенцијални негативни ефекти врз здравјето и безбедноста на сопствениците на дуќаните, корисниците (посетителите) и туристите како генерално население како на пример:

- можни повреди во текот на изведба на градежни работи
- зголем сообраќај и ризик во врска со возилата зо доставување на градежни материјали и за транспорт на отпад.

4. Мерки за избегнување, ублажување и намалување на влијанија врз животната средина и културното наследство

Мерките за ублажување опишани во овој дел се општи мерки, и задолжителните детални мерки за ублажување се дадени во поглавјето за План за ублажување и мониторирање.

Спроведувањето на следните мерки е задолжително со цел постигнување на адекватно управување со отпадот и времено собирање и транспортирање на отпадот.

- Околното подрачје треба да биде чисто, без распоредување на отпад. Отпадот треба да се собира и веднаш да се транспортира надвор од објектите кои се санираат;

- Евентуално скршено стакло (во објектот, улици) да се чисти веднаш во засебни садови за таа намена;

- Распоредот за чистење на локацијата треба да се зголеми поради дополнителниот отпад од работните активности;

- Повеќето од отпадот (не во количина) ќе се класифицира спроред Поглавјето за отпад 17 “Изградба и рушење“ со кодот за отпад 17 01 – Отпад од бетон, тули, 17 09 04 – Мешан отпад од градежно место вклучувајќи стакло од стари дрвени прозори и раководење според Националниот Закон за инертен отпад (одвојување на самото место, собирање и привремено складирање, транспортирање до крајна дестинација – отпад Дрисла);

- Мала количина на остатоци од лепак, боја, заедно со отпад од пакување на лепак и боја, дрвени профили, штрафови и друг градежен материјал може да се создаде во текот на проектот и и со истиот треба да се раководи истиот според национална легистратура за постапување со опасен отпад (собирање на опасни материјали во засебни садови за таа намена, да се етикетира како опасен отпад и да се предаде на овластена компанија);
- Материјалот треба да биде покриен во текот на транспортирањето за да се избегне расфрлување на отпадот и емисии на прашина;
- Изведувачот според склучениот договор ќе го собира и предаде и/или транспортира отпадот/стари дрвени прозори и врати;

Мерки за избегнување, ублажување и намалување на влијанија врз животната средина и културното наследство

- Одобрение и делување во согласност со проектната документација од сите релевантни институции како што се Национална Институција Конзерваторски Центар-Скопје, Министерство за Култура (Управа за заштита на културно наследство), Општина Чаир;
- Употреба на соодветно дрво место метал и алумин и отстранување на метални и пластични профили според препораки на Конзерваторски Центар и одобрено од Управа за заштита на културно наследство;
- Создавање на поволни услови за опстанок и задржување на интегритетот на објектите;
- Усогласување на изгледот, бојата и другите параметри за објектите што се конзервираат со постоечката автетична документација;
- Усогласување на натписите со легислативата за Стара Чаршија

Во врска со безбедноста и здравјето на работно местот (вклучувајќо ја општата безбедност на заедницата и посетителите), предложените мерки за ублажување се следни:

- Адекватни ленти за предупредување и информатични табли околу објектите и дуќаните во текот на градежните работи;
- Информации дека е во тек замена на дрвени прозори и врати во влезот на објектот/дуќанот;
- За работници –да се применат законските предвидени мерки за безбедност и здравје, како: а) употреба на лична заштитна опрема и облека;б) набавка и поседување на прибор за здраствена заштита – прва помош на локација на изведба;
- Предвидените активности за реконструкција по можност да се спроведат надвор од работното време на чаршијата или да се избегне времето кога има голема фреквенција на туристи и клиенти
- Да се ограничи сообраќајот меѓу гредежното место и зафатените места на објектот
- Да се ограничи патеката за испорака на новите прозори и однесување на старите надвор од локацијата

За намалување на бучавата следните мерки за ублажување треба да се спроведат:
- Поради што е урбано подрачје (центар на Град Скопје) нивото на бучавата не треда да надмине 55 dB во текот на денот и 45 dB во текот на ноќта;
- Забрането е градежни активности во текот на вечерните часови, градежните активности во локација треба да се ограничат од 7.00h до 19.00h,
- Користење на соодветен материјал за намалување на опрема и алат кои го намалуваат нивота на бучавата

Општина Чаир обезбедуваше согласност од 72 дуќани за замена на прозори и врати, поставување на натпис и хортикултурно регулирање. Исто така, Општина Чаир ќе обезбеди и правна помош во случај на спор во врска со санација на дуќаните.

Предложени мерки:
- Доставување на проектна документација до надлежни информации - Конзерваторски Центар Скопје, , Општина Чаир за одобрување на проектни активности

- Употреба на квалитетно дрво за изработка на столарија, наместо метал или пластифициран лим и отстранување и замена на употребните метални или пластифицирани профили на уличните фасади
- Создавање на соодветни услови за оддржување на интегритетот на објектите
- Усогласување на изгледот, бојата и другите параметри за објектите што се конзервираат со постоечката автетична документација
- Усогласување на натписите со легислативата за Стара Чаршија
- **Спроведување на Плановите за Животна Средина, Социјални аспекти и Културно наследство**

Спроведувањето на Планот за управување со животната средина, Социјални аспекти и Планот за управување со културното наследство ќе обезбеди навремено преземање на предложените мерки што ќе овозможи реализацијата на проектните активности да нема значајни влијанија врз животната средина.

а. **Следење на апликација на мерки за избегнување, ублажување и намалување на влијанија врз животната средина и културното наследство**

Мониторингот на животна средина во текот на спроведување на проектот обезбедува информации за клучните аспекти на животната средина, посебно ефектите на проектот врз животната средина и ефикасноста на мерките за ублажување. Овие информации му овозвможуваат на примателот и Светска Банка евалуација на успехот на ублажувањето како дел на следењето и овозможува преземање на исправно делување. Поради ова, Планот за управување со животната средина ги идентификува целите за следење и го одредува видот на следењето, со поврзување со оценетите ефекти во Извештајот за животна средина и со мерките за ублажување опишани во Планот за животна средина. Посебно, делот на следење на Планот за животна средина обезбедува а) посебен опис и технички детали на мерките за следење, вклучувајќи ги параметрите за мерење, методите кои треба да употребат, зачестеноста на мерењето, границите за откривање (каде е соодветно), и дефиниција на границата која ќе сигнализира потреба за поправки; и в) процедури за следење и рапортирање за (и) обезбедување на рано откривање на услови за кои треба посебни дополнителни мерки за ублажуваање и (ии) обезбедување на информации за ефикасноста, прогресот и резултати на мерките за ублажување.

Спроведувањето на Планот за управување со животната средина и и Планот за управување со културното наследство ќе обезбеди навремено преземање на предложените мерки што ќе овозможи реализацијата на проектните активности да нема значајни влијанија врз животната средина.

Барателот на средства (апликант) се обврува да достави тримесечни извештаи за имплементација и следење на мерките за ублажување на влијанија врз животната средина и културното наследство во форма на табеларен приказ (табели на План за ублажување и План за следење на мерки) со дополнителна колона во која се дава статус на мерката и следењето на мерката (спроведено/неспроведено, кога, од страна на кој ентитет итн.).

5. Извештај од јавната дебата

На 19.06.2018 година (од 11 до 13 часот), во просториите на Општина Чаир се оддржа презентација и јавна дебата во врска со Планот за менаџирање на животна средина и социјални аспекти и Планот за менаџирање на културно наследство во рамките на

проектот “Промоција на чаршиски туризам во општина Чаир“. Учесниците беа запознаени за целите на проектот, главните активности, релевантноста на проектот, времетрањето како и можните последици на проектот врз животната средина и културното наследство на туристичката дестинација (во прилог е дадена листата на присутни, како и примероци од испратени покани за присуство до релевантни граѓански организации кои се активни во оваа дестинација). Дебата заврши без забелешки во врска со Планот за животна средина и социјални аспекти и Планот за менаџирање на културно наследство. Сите присутни ја поздравија иницијативата за презентација на проектната документација за изведба на планираните активности и изразија подршка за реализација на проектот.

3. План за ублажување на животна средина и социјални аспекти – Општина Чаир

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
Фаза пред конструкција/фаза на дизајнирање					
Изготвување на техничка документација	Отстранување на ефекти и ризици врз Животна средина и Културно наследство	• Проектната документација подготвена во согласност со релевантна регулатива за Културно наследство, Законот за заштита на културно наследство на Стара Чаршија • Доставување на проектна документација и стенување со мислење и одобрение од релевантни институции како што се Национална Установа Конзерваторски Центар Скопје, Министерство за Култура пред отпочнување на градежни работи	Општина Чаир Национална Установа Конзерваторски Центар Скопје Министерство за Култура	Пред почеток на јавна набавка	
Изготвување на конзерваторски услови	Отстранување на ефекти и ризици врз Животна средина и Културно наследство	• Доставување на проектна документација Национална Установа Конзерваторски Центар и другите одговорни институции според легислативата (пр. Министерство за Култура)	Општина Чаир	Пред почеток на јавна набавка	
Стекнување со одобрение	Отстранување на ефекти и ризици врз Животна средина и	• Конзерваторски услови вклучени во јавна набавка	Општина Чаир ПЛРК	Пред почеток на јавна набавка	

	Културно наследство				
Стекнување со дозвола	Отстранување на ефекти и ризици врз Животна средина и Културно наследство	• Кконзерваторски услови вклучени во јавна набавка	Општина Чаир ПЛРК	Пред почеток на јавна набавка	
Фаза на градежни активности					
Сите активности	Возможни негативни влијанија врз здравјето на работниците и жителите поради • Локација на објектите во Стара Чаршија • Отстапувања од мерките за заштита и безбедност при работа • Отстапувања од мерките за заштита и безбедност на околината • Отстапувања од мерките за заштита на здравјето Постапување со отпад Зголемување на ниво на бучава Зголемување на ниво на загадување на воздухот	• Адекватни ленти за предупредување и информатични табли околу објектите и дуќаните во текот на градежните работи • За работници –да се применат законските предвидени мерки за безбедност и здравје, како: а) употреба на лична заштитна опрема и облека, б) да се оддржи добро ниво на хигиена; в) Набавка и поседување на прибор за здраствена заштита – прва помош на локација на изведба; • Да се ограничи сообраќајот меѓу гредежното место и зафатените места на објектот • Да се ограничи патеката за испорака на новите прозори и однесување на старите надвор од локацијата • Опремата и машинеријата треба да се управува од искусен и обучен персонел за да намалуваат ризиците од повреда • Сите работници треба да бидат запознаени со опасноста од пожарот и со	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонел (Комунален Инспектор	Во текот на имплементирање на активноста	

		мерките за заштита од пожара и треба да бидат обучени за гаснење пожар, управување со хидранти и друга опрема против пожар • Работниците треба да бидат обучени за соодветната работа • Опремата, и против пожарни апарати треба да бидат функционални во случај на нивна потреба. Опрема за прва помоп треба да биде достапна за персонелот • Процедурите за случај на нужда да бидат достапни • Распоредот за чистење на локацијата треба да се зголеми поради дополнителниот отпад од работните активности. • Повеќето од отпадот (не во количина) ќе се класифицира според Поглавјето за отпад 17 “Изградба и рушење“ со кодот за отпад 17 01 – Отпад од бетон, тули, 17 09 04 – Мешан отпад од градежно место вклучувајќи стакло од стари дрвени прозори и раководење според Националниот Закон за инертен отпад (одвојување на самото место, собирање и привремено складирање, транспортирање до крајна дестинација – отпад Дрисла) Мала количина на остатоци од лепак, боја, заедно со отпад од пакување на лепак и			

		боја, дрвени профили, штрафови и друг градежен материјал може да се создаде во текот на проектот и и со истиот треба да се раководи истиот според национална легистратура за постапување со опасен отпад (собирање на опасни материјали во засебни садови за таа намена, да се етикетира како опасен отпад и да се предаде на овластена компанија); • Изведувачот според склучениот договор ќе го собира и предаде и/или транспортира отпадот/стари дрвени прозори и врати;			

	:	• Информации дека е во тек замена на дрвени прозори и врати во влезот на објектот/дуќанот • Предвидените активности за реконструкција по можност да се спроведат надвор од работното време на чаршијата или да се избегне времето кога има голема фреквенција на туристи и клиенти • Евентуално скршено стакло (во објектот, улици) да се чисти веднаш во засебни садови за таа намена; • Материјалот треба да биде покриен во текот на транспортирањето за да се избегне расфрлување на отпадот и емисии на прашина • Користење на соодветна опрема за намалување на ниво на бучава • Опасниот отпад треба посебно да се собира , транспорти и процесиран од сите видови отпад и од лиценцирана компанија • Градежното место, транспортната рута треба да се обележи со воден спреј • Градежниот материјал да се чува во соодветно место и покриен со цел намалување на прашина • Транспортните возила да се покрија за да не создаваат прашина	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонел (Комунален Инспектор	Во текот на имплементирање на активноста	Вклучени во буџет за изведба

		• Ограничување на брзина на возилата за транспорт во градежното место • Улиците редовно да се чистат • Поставување на залихите надвор од одводни системи, природни водоводи и места осетливи на ерозија • Сите транспортни возила да употребат горива од службени извори (лиценцирани бензиски пумпи • Употреба на соодветна опрема за намалување на бучава • Поради што е урбано подрачје (центар на Град Скопје) нивото на бучавата не треба да надмине 55 dB во текот на денот и 45 dB во текот на ноќта; • Забрането е градежни активности во текот на вечерните часови, градежните активности во локација треба да се ограничат од 7.00h до 19.00h,			

Сите активности	Ушравување со опасен отпад	• Во текот на привремено складирање на опасни токсични супстанци треба да се чуваат во сигурни садови кои соддржуваат етикети со детална содржина, карактеристики и информации за чување. Овие садови да бидат отпорни на пропуштање за да се спречи пропуштање . Садовите да бидат опремени со секондарни системи како на пример дупли зидови и слично. Секондарниот систем да биде отпорен на пукнатини и брза до се празни. • Садовите со опасен отпад да бидат затворени освен кога се става или остранува материјалот. Не смеат да се управуваат на начин на кој се предизвикува пропуштање. • Бои со токсична соддржина не смеаат да се употребуваат • Апликација на антикорозивно агенси да не се спроведува во граедежно место туку на работилница. Во случај на апликација во градежно место треба да се спроведат мерки против пропуштање, цедење и прскање • Редовно да се спроведува контролирање на садовите со опасен и токсичен материјал • Управувањето со опасен	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонел (Комунален Инспектор	Во текот на имплементирање на активноста	

		отпад ќе биде спроведен во согласност со Табелите за информација за безбедноста на материјалот			
Сите активности	Безбедноста на пешаците	• Оградување и поставување на знаци за изведба на градежни работи, видлива за сите пешаци • Забранет пристап за неслужбени лица во градежното место • Покривање и забележување на дупките и каналите во градежно место за водоводни и електрични инсталации •	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонел (Комунален Инспектор	Во текот на имплементирање на активноста	
Сите активности	Управување со земја и вода	• Спречување на излевање на опасен материјал од садови (задолжителен секондарен систем за садови), опрема за изведба и транспортни возила (редовно оддржување и контролирање е задолжително), Опремата и возилата може да се паркираат само во површини на асфалт или бетон со површина без систем за водоснабдување • Во случан на излевање, контаминираната земја или вода треба да се собира и третира како опасен отпад. • Инсталација на соодветна санитарна опрема за работници е задолжителна • Водата употребена за градежни работи и за други цели (санитарија) треба да се	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонел (Комунален Инспектор	Во текот на имплементирање на активноста	

		вади од извори за водоснабдување. Други дополнителни извори на вода да не се употребат.			
Сите активности	Спречување на повреди	• Управувањето со опрема и машинерија и движењето да се обележи јасно • Ако градежните работи го спречуваат редовниот сообраќај, контракторот ќе поставува повремен безбедносен сообраќа со соодветна сигнализација. • Сите незгоди да се регистрираат • Процедурите во случај на незгоди ќе се спроведуваат во градежното место	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонел (Комунален Инспектор	Во текот на имплементирање на активноста	
1. Поставување на дрвени витрини		• Информативна табла дека е во тек замена на прозори и врати во дуќаните треба да се постави во влезот на објектот • Предвидените активности за поставување на натрешници по можност да се спроведат надвор од работното време на чаршијата или да се избегне времето кога има голема фреквенција на туристи и клиенти • • Во случај на скршено стакло, веднаш да се исчисти и ставено во посебни садови	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонел (Комунален Инспектор	Во текот на имплементирање на активноста	
2. Поставување на натпис на објектите	➢ Ризици по безбедноста (остатоци од натписи на објектите)	• Информативна табла дека е во тек поставување на натпис на објектот треба да се постави во влезот на објектот	Контрактор Понудувач Надзорен Општински	Во текот на имплементирање на активноста	

		• Во случај на остатоци на натписот, треба да се исчисти и стави во посебен сад	Персонел (Комунален Инспектор		
3. Поставување на жардиниери околу објектите	• Локација на градежното место во урбано подрачје • Возможно повреди на луѓето и корисници на објектот од градежните активности	• Информативна табла дека е во тек поставување на жардиниеари на објектот треба да се постави во влезот на објектот	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонел (Комунален Инспектор	Во текот на имплементирање на активноста	
4. Реконструкција на постоечка калдрма	• Локација на градежното место во урбано подрачје • Возможно повреди на луѓето и корисници на објектот од градежните активности	• Информативна табла со ознака “Отстранување на калдрма-забранет пристап“ во градежно место • Калдрмата да се реконструира по можност во неработните денови на чаршија или во времето на намалена фреквенција на луѓе;	Контрактор Понудувач Надзорен Општински Персонел (Комунален Инспектор		
Оперативна фаза • Не се очекуваат опасности врз животната средина • Се очекува позитивно влијание (енергетска ефикасност и штедење на енергијата) со подобра термоизолација на објектите преку менување на излози (прозорци) и врати • Поставување на дрвени натписи над дуќаните • Поставување на жардиниери кај дуќаните • Се очекува подобрување на надворешниот изглед на дуќаните и на калдрмата во Стара Чаршија					

5.1 План за следење – Општина Чаир

Фаза на изградба					
Кој *Параметар треба да се следи?*	**Каде** *Треба да се следи тој параметар?*	**Како** *Треба да се следи тој параметар (што треба да се мери и како)?*	**Кога** *Треба да се следи тој параметар (време и зачестеност)?*	**Од кого** *Треба тој параметар да се следи– (одговорност)?*	**Колкав** *е трошокот поврзан со спроведувањето на следењето*
Сите потребни дозволи, мислења и одлуки да се набават пред почеток на градежни работи Релевантни инспектори и одговорни институции да се информираат пред почеток на градежни работи	Градежно место	Визуелна проверка на документацијата	На почетокот на градежните работи (првиот ден)	Контрактор – Понудувач /Надзорен/ Општински кадар (Комунален инспектор и за заштита на средината)	Предвидено во буџетот
Спроведување на регулативи и мерки за безбедност и заштита и	Околу градежното место	Визуелна проверка Градежното место е обележано и обезбедено Информативна табла е поставена во градежно место Знак за намалување на брзина е поставено	Секој работен ден во текот на проектните активности	Контрактор – Понудувач /Надзорен/ Општински кадар (Комунален инспектор и за заштита на средината)	
2. Мерките за заштита на	На локацијата	Визуелна проверка Опасните супстанци се чувани во	Секој работен ден во текот на проектните	Контрактор – Понудувач	

здравјето и безбедноста на при работа (OH&S) кои се однесуваат на градежните работници на локацијата		сад отпорен на излевање. Садовите имаат секундарен систем Садовите со опасни супстанци се затворени. Садовите со реактивен отпад се поставени најмалку 15 м одалечени од градежното место	активности	/Надзорен/ Општински кадар (Комунален инспектор и за заштита на средината)	
Почетно селектирање и класификација на создаден отпад (комунален отпад, инертен отпад -градежен шут , опасен отпад) во градежно место	Во градежно место	Проверка на документацијата – идентификација на типот на отпад според Листа на отпади на РМ Забрането фрлање на отпадот во околина Повременото складирање на опасниот отпад или токсичните субстанци е во безбедни садови со етикети со детална содржина, карактеристики информација за управување	Редовно (во почетокот и најмалку еднаш месечно во текот на градежи работи	Контрактор – Понудувач /Надзорен/ Општински инспекторат (Комунален инспектор и за заштита на средината)	
Собирање, транспорт и раководење со дрвени прозори и врати	Во градежното место и околу	Визуелен мониторинг и проверка на локациите на изведба и транспорт (Отпадот е собиран од лиценцирани компаии) Регистрите за складирање на отпадот редовно да се ажурираат и да се чуваат како доказ	После собирање и транспорт на отпадот од дрвени врати и прозори од страна на ЈКП “Комунална Хигиена“	Контрактор – Понудувач /Надзорен/ Општински кадар (Комунален инспектор и за заштита на средината)	
Градежното место, транспортни рути и материјали треба да се прскаат во сушни денови и со ветер Градежниот материјал треба	Во градежнето место и околу градежното место	Визуелно следење и проверка на транспортот	Секој работен ден во текот на проектните активности	Контрактор – Понудувач /Надзорен/ Општински кадар (Комунален инспектор и за заштита на средината)	

да се чува во соодветни и покриени места за да се намали прашината Товарните возила каои создаваат прашина да се покријат Ограничување на брзина за возилата во градежното место Улиците редовно да се чистат во критичните места Горнииот слој на почвата и залихите посебно да се чуваат. Да се заштитат со посебни огради во случај на појава на ветер. Сите товари на слој да се покријат во слујач на изнесување надвор од градежно место Да се осигурува дека сите					

транспортни возила се опремени со соодветна опрема за контрола на емисија на гасови, редовно да се оддржани и атестирани Да се осигурува дека сите транспортни возили користата гориво од службени извори (лиценцирани бензиски пумби)					
Годишен извештај за транспортирање и складирање на отпад	На градежното место Администрација на локална власт	Преглед на Документација/Идентификација на Списокот за отпад	После исполнување на задачата за собирање, транспорт, привремено складирање и крајно складирање на разни видови на отпад	Општина Чаир, Единица за спроведување на проектот ЛРЦП	
Поради што е урбано подрачје (центар на Град Скопје) нивото на бучавата не треда да надмине 55 dB во текот на денот и 45 dB во текот на ноќта; Забрането е градежни активности во текот на	Во градежнето место и околу градежното место	Визуелно следење и проверка на транспортот	Секој работен ден во текот на проектните активности	Контрактор – Понудувач /Надзорен/ Општински кадар (Комунален инспектор и за заштита на средината)	

вечерните часови, градежните активности во локација треба да се ограничат од 7.00h до 19.00h, Механичната опрема треба ефикасно да се одджува					